

Юлія КЛИМОВИЧ,

orcid.org/0000-0002-6991-5263

*викладач кафедри міжкультурної комунікації та іношомовної освіти
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(Житомир, Україна) juliya.klymovych@gmail.com*

ВПЛИВ ОСВІТНІХ ТРЕНДІВ ТА ТЕНДЕНЦІЙ НА ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ФІЛОЛОГІВ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

У статті охарактеризовано сучасні тренди та тенденції у вітчизняній вищій освіті, зокрема їх вплив на професійну підготовку студентів філологічних спеціальностей. Автор зазначає, що сфера вищої освіти перебуває у стані постійного прогресу, відповідно існує необхідність у вдосконаленні підходів до професійної підготовки студентів, зокрема філологів. Інтеграція України в європейський освітній і науковий простір пришвидшується завдяки реформам дошкільної, середньої, професійно-технічної та вищої освіти. Зауважено, що фінальною метою реформ є підготовка конкурентоспроможних фахівців задля забезпечення соціальної рівності, згуртованості та економічного розвитку країни.

Автор розрізняє поняття «тренд» та «тенденція» в межах представленого дослідження. На її думку, освітні тренди, що нині існують в галузі, є логічним втіленням освітніх тенденцій минулого, які за довгий час розвитку суттєво видозмінилися та вдосконалилися. Таким чином, виокремлено низку трендів, які переважають у вищій освіті та мають вплив на професійну підготовку майбутніх філологів: навчання впродовж життя (забезпечення цілісності та системності навчання з метою ефективного формування філологами, як ретрансляторами іношомовної культури, власної траєкторії професійного розвитку), персоналізація навчання (урахування інтересів, здібностей, потреб студентів-філологів задля самовираження та самовдосконалення), демократизація освіти (автономія закладів вищої освіти, збільшення можливостей студентського самоуправління), інклюзивна грамотність (підвищення обізнаності у проблемах освіти осіб з особливими потребами), академічна доброчесність (дотримання всіма учасниками освітнього процесу етичних принципів та правил під час навчання, викладання, наукової та творчої діяльності).

Соціально-економічні перетворення в державі чітко простежуються в освітніх тенденціях: повна цифрова трансформація (збільшення кількості онлайн-курсів та поступове зникнення очної форми навчання), спрощення формату навчання (короткий та змістовний виклад матеріалу на противагу традиційним лекціям), практично-професійні пріоритети (ефективна комбінація професійної та навчальної діяльності), маркетингізація освіти (надання університетом платних послуг та його поступове перетворення на суб'єкт бізнесу).

Ключові слова: *вища освіта, професійна підготовка філологів, освітні тренди, освітні тенденції, соціально-економічні перетворення.*

Yuliia KLYMOVYCH,

orcid.org/0000-0002-6991-5263

*Lecturer at the Department of Cross-Cultural Communication
and Foreign Language Education
Ivan Franko Zhytomyr State University
(Zhytomyr, Ukraine) juliya.klymovych@gmail.com*

THE INFLUENCE OF EDUCATIONAL TRENDS AND TENDENCIES ON THE PHILOLOGISTS' PROFESSIONAL TRAINING IN THE CONTEXT OF SOCIO-ECONOMIC TRANSFORMATIONS

The article describes the current trends and tendencies in Ukrainian higher education, their impact on the professional training of philological specialties' students in particular. The author notices that the field of higher education is in a state of constant progress, hence there is a need to improve approaches to students' professional training including philologists. Integration of Ukraine into the European educational and scientific area is accelerating due to reforms in preschool, secondary, vocational and higher education. It is noted that the ultimate goal of these reforms is to train competitive professionals in order to ensure social equality, cohesion and economic development of the country.

The author distinguishes between the concepts of "trend" and "tendency" within the study. In her opinion, the educational trends that currently exist in this sphere are a logical embodiment of the educational tendencies of the past, which over time have significantly changed and improved. Thus a number of trends that predominate in higher education and have an impact on the future philologists' professional training are identified: lifelong learning (ensuring the integrity

and systemic nature of learning to effectively form philologists' trajectory of professional development), personalisation of learning (considering students-philologists' interests, abilities, needs for self-expression and self-improvement), democratization of education (autonomy of higher education institutions, increasing opportunities for student self-government), inclusive literacy (raising awareness of special educational needs students' education), academic integrity (following ethical principles and rules in teaching, learning, research and creative activities by all participants in the educational process).

The country's socio-economic transformations are clearly traced in educational tendencies: complete digital transformation (increasing the number of online courses, resulting in the disappearance of full-time education), simplification of learning format (short and meaningful presentation of information as opposed to traditional lectures), practical and professional priorities (effective combination of professional and educational activities), educational marketing (providing paid services by the university and its gradual transformation into a business entity).

Key words: *higher education, philologists' professional training, educational trends, educational tendencies, socio-economic transformation.*

Постановка проблеми. Істотні соціально-економічні зміни, світова пандемія, процеси глобалізації та діджиталізації висувають нові вимоги до професійної підготовки студентів філологічних спеціальностей. У Стандарті вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 «Філологія» від 20.06.2019 р. зазначено, що основною метою навчання є підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, а саме в діяльності, пов'язаній з аналізом, творенням (зокрема перекладом) і оцінюванням письмових та усних текстів різних жанрів і стилів, організацією успішної комунікації різними мовами (Стандарт вищої освіти, 2019).

Проте з кожним роком система освіти видозмінюється завдяки реформам та нововведенням, що робить стандарти кількарічної давнини неактуальними та такими, які не відповідають вимогам часу. Активно набирає обертів реформа освіти і науки України, пріоритетними напрямками якої є: доступна та якісна дошкільна освіта, що полягає, перш за все, у вдосконаленні її змісту, гарантії інклюзивності, підготовці та перепідготовці педагогічних кадрів тощо; нова українська школа, концепція якої активно впроваджується з 2018 року, продовжує ліквідувати територіальні розбіжності у якості освіти, забезпечувати сприятливі умови навчання для учнів з особливими освітніми потребами та організувати профільну освіту з метою полегшення процесу професійного самовизначення молоді; сучасна професійна (професійно-технічна) освіта, що гарантує оволодіння робітничими знаннями, уміннями та навичками, а в подальшому забезпечить виконання робітниками професійних обов'язків на належному рівні та підвищить привабливість професійної освіти серед стейкхолдерів й у суспільстві в цілому; якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих, що сприятиме доброчесності та рівним можли-

востям, реалізації випускників на ринку праці, розширенню автономії закладів вищої освіти тощо; розвиток науки та інновацій, що передбачає розширення спектру можливостей професійної реалізації молоді в науці, збільшення державного та грантового фінансування наукових досліджень тощо (Реформа освіти та науки, 2020). Ключовою ідеєю реформи є теза про те, що освітню та наукову галузі планується перетворити на «інструмент соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності нашої країни», а отже саме сфери вищої професійної та професійно-технічної освіти найбільше потребують модернізації, оскільки є «продуцентами» фахівців для ринку праці.

Таким чином, з'являється потреба у переосмисленні трендів та тенденцій, які мають вплив на вищу освіту в цілому та процес професійної підготовки студентів-філологів зокрема.

Аналіз досліджень. За роки розвитку педагогічної науки накопичено значний доробок, що може слугувати базисом для вивчення трендів та тенденцій в філологічній освіті. Загальні тенденції розвитку вітчизняної освіти відображено у працях С. Сисоєва, Н. Батечко (Сисоєва, Батечко, 2008), О. Дубасенюк, М. Мороз (Дубасенюк, Мороз, 2021), М. Дмитриченко, С. Бабушко та інші. Питання формування професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей вивчали М. Іконнікова (Іконнікова, 2017), І. Соколова (Соколова, 2008), С. Данилюк (Данилюк, 2012), І. Пасинкова, Н. Бідюк, М. Mulder та інші. Особливості методичної підготовки вчителя-філолога досліджували Л. Калініна, С. Ніколаєва, С. Тітова, Ю. Британ (Британ, 2019), О. Бігич, М. Байда, О. Тарнопольський, Н. Бориско, В. Пасинок, Г. Вонаг та інші.

Метою статті є проаналізувати сучасні освітні тренди та тенденції в Україні та дослідити їх вплив на процес професійної підготовки здобувачів освіти філологічних спеціальностей закладів вищої освіти (ЗВО).

Вклад основного матеріалу. Модернізація системи вищої освіти завжди дає поштовх до розвитку людського капіталу держави. Незважаючи на те, що вітчизняна вища школа не повністю відповідає суспільним запитам, потребам економіки та світовим тенденціям, міністерство та уряд роблять впевнені кроки до трансформації цієї сфери, що сприяє поступовій інтеграції України в Європейський освітній та науковий простір.

Об'єктивно складно охопити усі сучасні освітні тренди та тенденції, тож зупинимося на тих, які, на нашу думку, найбільш чітко прослідковуються у вищій школі, зокрема у професійній підготовці філологів. Варто звернути увагу, що в межах нашого дослідження терміни «тренд» та «тенденція» не є взаємозамінними. Поняття «освітній тренд» описує нині актуальні процеси в галузі, основні положення яких закріплені в державних нормативно-правових актах, поняття «освітня тенденція» означає зміни, які вірогідно відбудуться в майбутньому як наслідок процесів у освіті сьогодення.

Таким чином, певні тренди, що спостерігаються сьогодні, не є принципово новими і виступають логічним наслідком тенденцій, що існують в педагогіці досить довгий час, проте в сучасному світі набувають нових відтінків та проявів і затверджуються на державному рівні.

Згідно з частиною першої статті 53 Закону України «Про освіту», кожен здобувач освіти має право на навчання впродовж життя (Закон України «Про освіту», 2017). Цілісність і наступність системи освіти є одним з принципів провадження освітньої діяльності, що забезпечує безперервне навчання, починаючи з дошкільної освіти та закінчуючи постійним підвищенням професійної кваліфікації й неформальною освітою. З метою визначення рівня обізнаності та особистого ставлення до сучасних трендів та тенденцій в освіті, нами було проведено опитування серед студентів філологічних спеціальностей, результати якого доводять, що близько 90% студентів-філологів знайомі з поняттям «навчання впродовж життя» та вважають його необхідною складовою гармонійного розвитку особистості, що свідчить про сформованість ціннісних орієнтирів та усвідомлення необхідності побудови власної траєкторії професійного розвитку. Разом з тим, дослідники стверджують, що процес професійного самовдосконалення філолога є надзвичайно складним та диктується не лише внутрішньою мотивацією та потребами, а й вимогами суспільства до особистості фахівця як ретранслятора іншомовної культури та ефективного комунікатора.

Навчання впродовж життя сприяло появі ще одного освітнього тренду – персоналізації, що полягає у можливості саморозвитку, самовираження та самостійного планування студентом власної освітньої траєкторії. Згідно з пунктом 9 частини першої статті 1 Закону України «Про освіту», індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання (Закон України «Про освіту», 2017).

Понад 74% майбутніх філологів погодилися, що навчання у ЗВО допомагає їм сформувати індивідуальну траєкторію професійного розвитку. З 2014 року кожен студент має право самостійно обирати щонайменше 25% дисциплін для вивчення в межах освітньої програми (ОП), що є особливо актуальним для майбутніх філологів. Для прикладу, в межах ОП «Англійська мова та література (переклад включно)» Житомирського державного університету імені Івана Франка, до переліку вибіркового дисциплін входять «Художній переклад», «Переклад офіційно-ділових документів», «Науково-технічний переклад», «Історія перекладознавства» тощо (ОП «Англійська мова та література (переклад включно)», 2021). Ці освітні компоненти допомагають значно розширити обізнаність майбутніх філологів у різних аспектах перекладу та обрати оптимальну сферу інтересів для подальшої професійної діяльності.

Одним з основних трендів розвитку сучасного інституту освіти, який є логічним наслідком персоналізації, є демократизація, що значною мірою полягає в наданні автономії закладам освіти та збільшенні можливостей для самоорганізації та самоуправління студентства. Як зазначено в частині другій статті 32 Закону України «Про вищу освіту», ЗВО мають право розробляти нові освітньо-професійні та освітньо-наукові програми в межах ліцензованої спеціальності, самостійно визначати форми організації освітнього процесу, надавати додаткові освітні послуги тощо (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

За даними опитування, 93% здобувачів освіти вважають, що надання автономії університетам сприяє покращенню умов їх навчання. Створення нових освітніх програм магістерського рівня дозволяє студентам самостійно обрати оптимальні мови для вивчення (англійська,

німецька або французька), що є перевагою для філолога на ринку праці. Попри це, в аспекті залучення студентів до управління ЗВО, лише 64% респондентів погодилися, що їх точка зору враховується під час вирішення важливих організаційних питань, що, на нашу думку, зумовлюється переважно дистанційним форматом навчанням упродовж останніх двох років та фізичною відсутністю студентів в університеті.

Інклюзивність освіти є ще одним трендом, який не втрачає позиції як в теорії, так і в практиці викладання. Згідно з пунктом 3 частини третьої статті 32 Закону України «Про вищу освіту», заклади вищої освіти зобов'язані створювати необхідні умови для здобуття вищої освіти особами з особливими освітніми потребами [4]. Дослідження показало, що усі студенти погоджуються з цією тезою, але лише 71% респондентів не проти навчатися та співпрацювати з такою людиною. Результат ще раз доводить суперечність між високими вимогами до держави щодо дотримання інклюзивних стандартів та особистою неготовністю студентів до навчання в інклюзивному середовищі.

Відсутність у здобувачів освіти «інклюзивної грамотності» допомагає побороти поява дисциплін, які спрямовані на підвищення обізнаності у проблемах освіти осіб з особливими потребами. Відтак, до навчальних планів філологічних спеціальностей додаються вибіркові дисципліни, як от «Основи інклюзивної освіти», «Іншомовна освіта для дітей з особливими потребами» тощо.

Поняття «академічна доброчесність» відомо фактично кожному ще з радянських часів, проте саме на початку XXI століття воно стало освітнім трендом. У частині першій статті 42 Закону України «Про освіту» зазначається, що академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової та творчої діяльності задля забезпечення довіри до навчальних, наукових та творчих досягнень (Закон України «Про освіту», 2017).

Переважає більшість студентів-філологів погоджуються, що академічна доброчесність – це позитивне явище в системі освіти, натомість, лише 67% респондентів дотримуються цих принципів під час підготовки до занять, написання модульних контрольних робіт тощо. Дотримання принципів академічної доброчесності є особливо актуальним для студентів-філологів: вони змушені опрацювати великі масиви іншомовних наукових текстів та літературних творів, що, за

нестачі мотивації та часу, призводить до списування, плагіату та інших проявів академічної недоброчесності.

Активна трансформація соціально-економічної сфери сьогодні прослідковується особливо чітко в освітніх тенденціях. Світова пандемія змусила кожного викладача опанувати певний відсоток онлайн інструментів і повна цифрова трансформація – це питання часу. Попри те, що інтернет та комп'ютерні технології сприяють всебічному розвитку інтелектуальних здібностей студентів та підвищують їх мотивацію (100% студентів-філологів погодилися, що використання цифрових онлайн технологій значно полегшує процес їх навчання), разом з нижче розглянутою тенденцією до практичного професійного навчання, це може призвести до зникнення соціального інституту освіти у його теперішньому вигляді. Масові онлайн-курси (МООС) можуть повністю замінити звичні теоретичні курси в мовному ЗВО, а викладачі практичних курсів – перетворитися на тьюторів-фрілансерів, які не потребують офіційного працевлаштування.

З метою створення єдиного європейського простору вищої освіти у 1999 році було розпочато Болонський процес, що має на меті полегшити працевлаштування випускників за рахунок введення системи, яка дозволяє легко визначити рівень їх професійної підготовки. У робочому плані Болонської дослідницької групи на 2021–2024 роки зазначається, що особливу увагу слід приділити цифровій трансформації вищої освіти та подальшому розвитку цифрових навичок викладачів та студентів (Bologna Follow Up Group Work Plan, 2021). Відтак, процеси глобалізації сприяють появі у кожного студента можливості ділитися досвідом зі своїми іноземними колегами онлайн, без витрат на проживання та навчання у іншій країні.

Спрощення формату навчання є ще однією актуальною тенденцією в освіті. Діти покоління Z та Альфа, які вже є або скоро будуть студентами ЗВО, значно відрізняються від своїх попередників. Вони зацікавлені у практичному використанні знань, тож намагаються мінімально вчитися та максимально практикуватися. Їх особливістю є нездатність до запам'ятовування великих фрагментів інформації та проблеми з концентрацією уваги (за останні 20 років середній показник концентрації уваги дітей зменшився з 12 до 8 секунд).

За даними проведеного дослідження, студенти-філологи віддають перевагу короткому та змістовному поясненню матеріалу на протипагу традиційним лекціям. Такі результати не лишають вибору

для викладачів, окрім як максимально реорганізувати теоретичний блок, перетворюючи двогодинні лекції на короткі інтерактивні відео, де уся інформація викладена чітко і послідовно, а кожен бажаючий має змогу повернутися і переглянути її ще раз.

Як показала практика, до 40% студентів-філологів другого (магістерського) рівня вищої освіти навчаються за індивідуальним графіком, а 80% студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти не проти поєднувати роботу з навчанням, за умови лояльного ставлення з боку викладачів та адміністрації. Такий результат свідчить про практично-професійні пріоритети здобувачів освіти. Межа між роботою і навчанням зникає, а отже, з'являється суперечність між бажанням студентів працювати та їх теоретичною підготовкою в ЗВО. Відсутність практичних знань по закінченню університету є розчаруванням для роботодавців з одного боку (вони працевлаштовують дипломованого фахівця, якого досі потрібно навчати), та для випускників з іншого (вони здобули вищу освіту, проте не сформували кваліфікаційних навичок відповідного рівня) (Костюк, 2022).

Відомою практикою в світі є впровадження дуальної форми здобуття професійної освіти, що передбачає опанування теоретичного матеріалу в закладі з педагогом та практичне навчання на виробництві. В Україні такий підхід зорієнтований на професійно-технічні заклади освіти і не передбачається для вищої школи. Проте, на нашу думку, тісна співпраця зі стейкхолдерами та матеріальне заохочення працівників у майбутньому дозволять ефективно комбінувати навчання в ЗВО та роботу. Наприклад, успішне проходження певних теоретичних курсів на онлайн-платформі ЗВО в межах навчального плану освітньо-професійної програми (для філологів-перекладачів – «Теорія і практика перекладу з англійської мови», «Доперекладацький аналіз та основи редагування тексту» тощо; для філологів-вчителів – «Соціокультурний аспект навчання іноземної мови», «Використання

новітніх технологій у формуванні комунікативної компетентності учнів» тощо) буде сприяти кар'єрному просуванню та зараховуватися як підвищення кваліфікації.

Тенденцією останнього десятиліття є перетворення освіти в послугу (або маркетизація освіти), що не є повністю негативним явищем. Хоча більшість студентів вважають надання ЗВО платних послуг (на кшталт курси підвищення кваліфікації та курси підготовки до міжнародних мовних іспитів) абсолютно нормальною практикою, 42% респондентів не погоджуються з тим, що ведення бізнесу підвищує конкурентоспроможність закладу освіти. Проте досвід багатьох вітчизняних ЗВО доводить, що вихід на бізнесову арену може бути інструментом профорієнтації та залучення стейкхолдерів з бізнес ком'юніті. Наведемо кілька прикладів успішної маркетизації в мовному закладі вищої освіти: виконання грантових проектів з перекладу сприяє співпраці з іноземними компаніями, що розглядають випускників як потенційних співробітників; функціонування курсів підвищення кваліфікації дозволяє проводити профорієнтаційну роботу з вчителями англійської, німецької та французької мов, як результат, абітурієнти обирають університет за якість надання освітніх послуг тощо.

Висновки. Отже, глобальна система освіти сьогодні переживає період активного розвитку та інноваційних перетворень в аспекті форм, методів та підходів до навчання наступного покоління. Збільшення інформаційних ресурсів, культурних та освітніх просторів, хабів відкриває нові можливості для неформального навчання студентів-філологів та, як результат, підвищує їх обізнаність власній та іноземній мовах та культурах, забезпечує їх конкурентоспроможність на ринку праці. Відтак, реформи у державній освітній сфері повинні стати своєрідним «плацдармом» для зміцнення внутрішньої та зовнішньої соціально-економічної політики та поступової освітньої євроінтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данилюк С. Психологічні засади формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами Інтернет-технологій. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. Вип. 6(3). С. 90-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2012_6%283%29__15 (дата звернення: 23.12.2021)
2. Дубасенок О., Мороз М. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів у закладах вищої освіти. *Нові технології навчання*. 2021. Вип. 95. С. 48-56. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33795/> (дата звернення: 20.02.2022)
3. Іконнікова М. Вплив модернізації вищої освіти на підготовку філологів. *Педагогіка в системі гуманітарного знання*. 2017. С. 62-65. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/24sept2017/17.pdf> (дата звернення: 04.01.2022)
4. Іконнікова М. Проблеми підготовки майбутніх філологів у сучасному науковому дискурсі. *Освітній простір України*. 2017. Вип. 9. С. 62-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/opu_2017_9_12 (дата звернення: 23.12.2021)
5. Британ Ю. Медіакомпетентність як базовий складник фахової компетентності сучасного вчителя іноземної мови. *Медіаосвіта як інструмент розвитку громадянського суспільства в Україні*. 2019. Маріуполь: ДонДУУ. С. 6-8.

6. Освітньо-професійна програма бакалавра галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2021. URL: <https://eportfolio.zu.edu.ua/media/StudyProgram/224/vfndpa.pdf> (дата звернення: 19.02.2022)
7. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 14.01.2022)
8. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 14.01.2022)
9. Реформа освіти та науки України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti> (дата звернення: 02.02.2022)
10. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 «Філологія». 2019. МОН України. URL: http://ephshair.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/5741/aref_Pevse.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 10.02.2022)
11. Сисоєва С., Батечко Н. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку: монографія. Київ: ВД ЕКМО; 2008. 368 с.
12. Соколова В. Професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями: монографія. Маріуполь; 2008. 400с.
13. ANNEX I: Bologna Follow Up Group Work Plan 2021-2024. 2021. URL: http://www.ehea.info/Upload/BFUG_PT_AD_76_5_Work_Plan_and_TORs_Annex_I.pdf (дата звернення: 06.02.2022)

REFERENCES

1. Danyliuk S. Psykholohichni zasady formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh filolohiv zasobamy Internet-tekhnologii [Psychological fundamentals of future philologists' professional competence formation by means of internet technologies]. *Problems of Modern Teacher Training*. 2012. Issue 6(3). pp. 90-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2012_6%283%29_15 [in Ukrainian]
2. Dubaseniuk O., Moroz M. Pedagogichni umovy formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv u zakladakh vyshchoi osvity [Pedagogical conditions of formation of professional competence of future teachers in higher education institutions]. *New Educational Technologies*. 2021. Issue 95. pp. 48-56. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33795/> [in Ukrainian]
3. Ikonnikova M. Vplyv modernizatsii vyshchoi osvity na pidhotovku filolohiv [The influence of higher education modernization on the training of philologists]. *Pedagogy in the system of humanitarian knowledge*. 2017. pp. 62-65. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/24sept2017/17.pdf> [in Ukrainian]
4. Ikonnikova M. Problemy pidhotovky maibutnikh filolohiv u suchasnomu naukovomu dyskursi [Problems of future philologists' training in modern scientific discourse]. *Educational space of Ukraine*. 2017. Issue. 9. pp. 62-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/opu_2017_9_12 [in Ukrainian]
5. Brytan Yu. Mediakompetentnist yak bazovyi skladnyk fakhovoi kompetentnosti suchasnoho vchytelia inozemnoi movy [Media competence as a basic component of professional competence of a modern foreign language teacher]. *Media education as a tool for the development of Ukrainian civil society*. 2019. Mariupol: DonDUU. pp. 6-8. [in Ukrainian]
6. Osvitno-profesiina prohrama bakalavra haluzi znan 03 Humanitarni nauky za spetsialnistiu 035 Filolohiia Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. 2021. URL: <https://eportfolio.zu.edu.ua/media/StudyProgram/224/vfndpa.pdf> [in Ukrainian]
7. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 1 lypnia 2014 r. № 1556-VII [On higher education: Law of Ukraine of July 1, 2014 No. 1556-VII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Tex> [in Ukrainian]
8. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 5 veresnia 2017 r. № 2145-VIII [On education: Law of Ukraine of September 5, 2017 No. 2145-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
9. Reforma osvity ta nauky Ukrainy. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti> [in Ukrainian]
10. Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskyi) riven, haluz znan 03 Humanitarni nauky, spetsialnist 035 «Filolohiia». 2019. MON Ukrainy. URL: http://ephshair.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/5741/aref_Pevse.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian]
11. Sysoieva S., Batechko N. Vyshcha osvita Ukrainy: realii suchasnoho rozvytku: monohrafiia [Higher education in Ukraine: the realities of modern development: a monograph]. Kyiv: VD EKMO; 2008. 368 p. [in Ukrainian]
12. Sokolova V. Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia-filoloha za dvoma spetsialnostiamy: monohrafiia [Professional training of future teachers of philology in two specialties: monograph]. Mariupol; 2008. 400 p. [in Ukrainian]
13. ANNEX I: Bologna Follow Up Group Work Plan 2021–2024. 2021. URL: http://www.ehea.info/Upload/BFUG_PT_AD_76_5_Work_Plan_and_TORs_Annex_I.pdf